

KALMÁR LÁSZLÓ

A számítógép-tudomány magyarországi meghonosítója, a matematikai logika kiváló kutatója, Kalmár László matematikus 1905. március 27-én született a Somogy megyei Edde községhez tartozó Alsóbogátpusztán.

Kalmár 1927-ben szerzett matematika-fizika szakos középiskolai tanári oklevelet és doktori fokozatot a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen, ahol Fejér Lipót és Kürschák József voltak a tanárai. Majd a szegedi Ferenc József Tudományegyetemen Ortway Rudolf tanársegédje, a matematikai tanszék oktatója lett, továbbá Riesz Frigyes és Haar Alfréd mellett megszerezte a magántanári minősítést is.

1940 októberében a Ferenc József Tudományegyetem visszaköltözött Kolozsvárra, Szegeden pedig létrehozták a Horthy Miklós Tudományegyetemet. Itt Kalmár magántanári habilitációját nem ismerték el, és a 1944 tavaszán megjelent fajüldöző rendelet nyomán adjunktusi állása és szakóraadói tevékenysége alól is felmentették. Szerencsésen megmenekült a deportálástól, és 1944 őszén visszanyerte egyetemi pozícióját is. A háború után Kalmár László kimagasló szerepet vállalt az egyetemi matematikaoktatás és -kutatás újjászervezésében a szegedi egyetemen, ahol 1949/50-ben ő látta el a rektori teendőket.

A professzor nagyon sokat tett a hazai számítástechnikai-képzés kialakításáért, hamar felismerte a születőben lévő tudomány jelentőségét. Életének utolsó évtizedeit a számítástudomány hazai meghonosításának, és felvirágoztatásának szentelte. Ezt fejezi ki jelmondata, amely József Attila ismert gondolatának átfogalmazása: „Én egész népemet fogom, nem középiskolás fokon, számítástudományra tanítani”. Kalmár László teremtette meg e téren a felsőfokú képzést, amelynek sokáig Szeged volt a fellegvára. 1957 őszén indult először az alkalmazó-matematikus szak, következő évben pedig bemutatták az általa fejlesztett Kalmár-féle logikai gépet. Az első generációs magyar számítástechnikusok ezen a gépen tanultak meg programozni. Kicsit később, 1963-tól már programtervező matematikus szakra is lehetett jelentkezni.

1967-ben alakult meg a szegedi egyetem Bolyai Intézetén belül a Matematikai és Számítástudományi Tanszék Kalmár László vezetésével, valamint az MTA Matematikai Logikai és Automataelméleti Tanszéki Kutatócsoportja. 1971-ben a tanszék kettévált, Kalmár László nyugdíjba vonulásáig, 1975 őszéig a Számítástudományi Tanszék vezetője volt.

Kalmár László a matematika számos területén ért el jelentős eredményeket. A matematikai logika jeles képviselője volt, sikeres kutatómunkát végzett a komplex függvénytanban, az analitikus számelméletben, a játékelméletben és az algebrában. Valószínűleg a világon elsőként ismerte fel, hogy az univerzális algebra eredményei a számítógéptudomány nélkülözhetetlen támaszai lesznek. Foglalkozott a matematika alkalmazásaival a biológiában és a matematikai nyelvészetrel is. Állandóan szervező, a matematikát, a tanítást szenvedélyesen szerető ember volt.

Nyugdíjba vonulásakor tele volt tervekkel és külföldi meghívásokkal, azonban nyugdíjas éveit nem sokáig élvezhette, mert a következő évben 1976. augusztus 2-án Mátraházán váratlanul meghalt.

Tudományos közleményeit német, francia és angol nyelven adta közre, munkásságát több állami, egyetemi, kutatói kitüntetéssel méltatták. Közülük néhány: kapott Kossuth-díjat, Beke Manó díjat, Neumann János emlékérmét, és a világ legtekintélyesebb számítástechnikai szervezete 1997-ben a Computer Pioneer Award (a számítástechnika úttörője díj) posztumusz kitüntetésben részesítette. Az MTA tagja is volt.

Emlékét őrzi a Szegedi Tudományegyetem Kalmár László Informatikai Intézete, továbbá a nevét viselő, általános iskolásoknak szóló matematikai verseny.

Források:

Magyar Nagylexikon, Magyar Nagylexikon Kiadó, 2000, 12. kötet

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kalm%C3%A1r_L%C3%A1szl%C3%B3_\(matematikus\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kalm%C3%A1r_L%C3%A1szl%C3%B3_(matematikus))

http://www.titkalmarlaszloamatematikaverseny.hu/kalmar_laszlo_eletutja

<http://www.szellemitulajdon.hu/cikkek/arcok-a-multbol/kalmar-laszlo/381/kalmar-laszlo-%281905-1976%29.html>

